College van Gedeputeerde Staten
statenbrief

Aan Provinciale Staten

DATUM	12 februari 2019	REFERENTIE	E.N.R. van Dijk
ONS NUMMER	81E5D35F	DOORKIESNUMMER	0625735958
NUMMER PS	/	E-MAILADRES	Erwin.van.Dijk@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	/	PORTEFEUILLEHOUDER	Straat

Onderwerp Statenbrief: Vervanging U-OV busmaterieel 2020

Voorgestelde behandeling: ter informatie

Geachte dames en heren,

Inleiding

Aanleiding
In de huidige concessie Tram en Bus Regio Utrecht (U-OV) rijden nog 142 bussen uit de voorgaande concessie, waarvan eind 2019 het leasecontract afloopt. In deze concessie is opgenomen dat concessiehouder Qbuzz en wij als concessieverlener samen invulling geven aan deze vervangingsopgave, wat betreft de (meer)kosten, type bussen (in relatie tot benodigde capaciteit/inzet) en de actuele milieuprestaties/technieken. Uit duurzaamheids- en capaciteitsoverwegingen benutten we deze vervangingsopgave ook om duurzamer (elektrisch) en groter materieel aan te schaffen.

Voorgeschiedenis
Eerder hebben we de landelijke bestuursovereenkomst ondertekend waarin is bepaald dat er na 2025 geen nieuwe dieselbussen meer instromen en dat in 2030 alle bussen Zero Emissie zijn. Dit laatste jaartal hebben wij in ons coalitieakkoord 2015-2019 vervroegd naar 2028. De strategie voor de stapsgewijze invoering van Zero Emissie is uitgewerkt in het door ons in 2016 vastgestelde Faseringsplan Zero Emissie (ZE). Voor de uitvoering hiervan is door u bij kadernota 2019 5 miljoen euro beschikbaar gesteld.

Samenvatting invulling vervanging U-OV busmaterieel 2020:
De materieelvervanging gaat over de aanschaf van 125 bussen door Qbuzz. Geen 142, omdat 17 van de 142 te vervangen bussen niet meer nodig zullen zijn als de Uithoflijn in exploitatie is. Met dit vertrekpunt is gekeken naar de mogelijkheden voor een capaciteitsslag en een duurzaamheidsslag.

Voor de capaciteitsslag vervangen we de huidige 12-meter dieselbussen grotendeels door 15- of 18-meter bussen met meer zitplaatsen. Hierdoor ontstaat er een forse capaciteitsuitbreiding (zitplaatsen) passend bij de actuele reizigersgroei en -prognoses. De inzet hiervan nemen we mee in het op te stellen Vervoerplan 2020.

Om op het gebied van duurzaamheid een slag te maken laten we 55 nieuwe ZE-bussen instromen inclusief de realisatie van laadvoorzieningen. Voor de overige 70 bussen streven we naar het zoveel mogelijk beperken van de instroom van nieuwe dieselbussen, zodat we zo snel mogelijk kunnen voldoen aan de gemaakte landelijke afspraken bij de start van de nieuwe concessies(s) eind 2023:

- voor bepaalde lijnen bestaat de urgentie om naar langere en comfortabelere bussen te gaan, in het bijzonder van/naar Wijk bij Duurstede. Die behoefte kan met vijftien lange (15m) bussen ingevuld

worden. Voor deze bussen is geen geschikte elektrische variant beschikbaar en ook geen geschikte gebruikte Euro VI of EEV bussen op de tweedehandsmarkt. Daarom worden 15 nieuwe Euro VI dieselbussen aangeschaft;

- voor 20 lange (18 m) bussen is een geschikt tweedehands alternatief gevonden: 20 Euro VI bussen (bouwjaar 2014);
- voor 35 EEV (12m) bussen kon geen tweedehands alternatief worden gevonden met de meest recente standaard (Euro VI). Daarom is besloten om voor deze resterende bussen de beste bestaande EEV bussen te laten doorrijden tot het einde van de concessie. Tevens is besloten om 5 EEV bussen aan te houden als reserve voor eventuele rituitval. De bussen zullen een levensduur-verlengende upgrade krijgen en we zullen een ontheffing afgeven op de leeftijdseis. Daarmee doen we recht aan het langetermijnbelang van duurzaamheid. Mocht er zich nog een betere optie voordoen tijdens de implementatie dan zal Qbuzz met een voorstel komen. Indien er meer ZE-bussen aangeschaft kunnen worden vanwege extra Rijksfinanciering per 2019, dan zullen er minder EEV's ingezet gaan worden (zie kanttekeningen).

Een en ander is samengevat in het volgende overzicht:

Buslengte: **Aandrijving:**	**18 meter**	**15 meter**	**12 meter**
Zero Emissie	35 stuks, nieuw		20 stuks, nieuw
Diesel	20 stuks, Euro VI, overname	15 stuks, Euro VI, nieuw	35 stuks doorzetten huidige EEV's + 5 reserve

De tweedehands dieselbussen gaan eind 2023 niet over naar de nieuwe concessie. Daarmee ontstaat er in 2023 wederom de mogelijkheid ook voor dit materieel te komen tot een actuelere, passende materieelsamenstelling (type/capaciteit bus). Ook kan de nieuwe concessiehouder dan een volgende elektrificatiestap zetten.

De nieuwe bussen (en de laadinfrastructuur), die in 2020 instromen, gaan wel over naar de nieuwe concessiehouder, omdat de aanschaf van nieuwe bussen grote investeringen kent en deze over een langere termijn worden afgeschreven dan de resterende looptijd van de concessie tot einde 2023. De afschrijvingstermijn bedraagt 15 jaar voor elektrische ZE-bussen en laadinfrastructuur. Voor de nieuwe dieselbussen bedraagt de afschrijvingstermijn in principe 10 jaar. Bij de aanbesteding van de nieuwe concessie in 2023 kan hiervan worden afgeweken zodat een overstap naar een Zero Emissie busvloot eerder plaatsvindt. Alle nieuwe bussen worden door Qbuzz geleased van ING. Wij zullen als concessieverlener met Qbuzz en ING een financieringsovereenkomst sluiten, zodat beschikbaarheid van bussen tijdens deze en de volgende concessie gegarandeerd is (zie kanttekeningen).

Kanttekeningen

De ambitie uit de Kadernota 2019-2022 vrijwel volledig ingevuld
In de Kadernota 2019-2022 is de volgende tekst opgenomen: "Voorgesteld wordt om te kiezen voor de variant waarbij 60 bussen, waaronder 30 gelede bussen, worden ingezet op de stadslijnen/milieuzone in Utrecht: meerkosten liggen tussen € 7 en € 14,5 mln. (exclusief de meerkosten van groter materieel door vervanging van standaardbussen door gelede bussen om de huidige extra vervoersvraag op te vangen). Voor de voorbereiding is in 2019 € 5 mln. opgenomen". Tevens is gesteld dat "De scenarioverkenning en het overleg met het Rijk kunnen leiden tot de vraag aan de Provincie om (mede) financieel bij te dragen in eventuele meerkosten van het wenselijke scenario; investeringen vanaf 2019". Uit de scenarioverkenning is gebleken dat het voor Qbuzz niet mogelijk is om 60 bussen of meer als ZE-bus uit te voeren met alleen de middelen die de provincie Utrecht beschikbaar heeft gesteld. Daarom hebben de provincie Utrecht en de gemeente Utrecht gezamenlijk een beroep gedaan op het Rijk voor de subsidiëring in 2019 van 10 extra elektrische bussen, waarmee één buslijn extra geëlektrificeerd kan worden. Daarmee zou het aantal ZE-bussen op 65 uitkomen. Alhoewel nog geen positief antwoord is ontvangen van het Rijk is de kans daarop niet uitgesloten: in het kader van het Klimaatakkoord en de borging van het Bestuursakkoord Zero Emissie Bussen heeft het Rijk voor de periode 2019 – 2025 € 10 mln per jaar gereserveerd voor ZE bussen.

Realisatie van infrastructuur is voorwaardelijk voor start zero-emissie exploitatie in 2020
De inzet van de nieuwe ZE-bussen is afhankelijk van de realisatie van de laadinfrastructuur. Hiervoor zijn er diverse voorzieningen in de openbare ruimte nodig, waaronder in het – complexere – stationsgebied van Utrecht. Ook is deze businzet afhankelijk van oplevering van laadvoorzieningen in de nieuwe busstalling Westraven per medio 2020. De ZE-bussen stromen daarom geleidelijk in gedurende 2020 zodat voldoende tijd beschikbaar is voor de voorbereiding en realisatie van infrastructuur.

Tripartite financieringsovereenkomst Provincie Utrecht, ING en Qbuzz
Het voorstel gaat uit van een tripartite-overeenkomst tussen provincie als concessieverlener, Qbuzz en ING (leasemaatschappij). Hierin worden afspraken vastgelegd om kosten te reduceren en een gelijk speelveld bij de volgende aanbesteding te garanderen. Deze overeenkomst biedt voordelen voor alle betrokken partijen:

- Concessieverlener Provincie Utrecht: meer ZE materieel inzetbaar door lagere financieringslasten, meer grip op de vervoersmiddelen en laadinfrastructuur door een overnamerecht, en vaste afspraken met leverancier/onderhoudspartij voor ZE bussen en laadinfrastructuur gedurende de rest van de concessieperiode.
- Vervoerder Qbuzz: versnelde groei naar ZE vervoersmiddelen mogelijk met lagere financieringskosten.
- ING: geeft invulling aan duurzaamheidsdoelstellingen en verlaging kredietrisico financiering.

Deze tripartite financieringsovereenkomst wordt afgesloten na de definitieve koopovereenkomst van de bussen door Qbuzz.

Verlengen inzet van zero-emissie bussen op buslijn 1
Aanvullend op deze aanschaf hebben we afspraken gemaakt met Qbuzz over de huidige al rijdende tien elektrische ZE-bussen op lijn 1, die mede door de gemeente Utrecht en ons zijn gefinancierd. Deze tien bussen zijn in 2017 ingestroomd met een afschrijvingstermijn tot eind 2023 (dus slechts 6 jaar); aan de overdracht naar een volgende concessie was nog geen definitieve invulling gegeven. In het materieelvervangingsplan is nu opgenomen dat deze tien bussen overgaan naar de nieuwe concessiehouder voor de resterende (technische) levensduurperiode van 13 jaar (periode 2023-2030). Het financieel voordeel dat hiermee gemoeid is, hebben we ingezet om extra zero-emissie bussen in te laten stromen. Hierdoor “rendeert” de eerdere investering in ZE-busvervoer beter en is er ook een gelijk speelveld gecreëerd voor de nieuwe concessie eind 2023.

Samenwerking met de gemeente Utrecht
Deze vervangingsopgave is met de gemeente Utrecht als partner gestart. Tijdens de uitwerking is gebleken dat de gemeente Utrecht in financiële zin geen bijdrage kan leveren aan deze vervangingsopgave en ZE-uitrol maar wel vanuit een beleidsmatige rol. De gemeente faciliteert de uitrol door zich in te spannen voor het verkrijgen van Rijkssubsidie, het verlenen van de nodige vergunningen en het verlengen van enkele halteperrons op laadpunten.

Financiën
De subsidieaanvraag vervanging busmaterieel 2020 past binnen de begroting 2019 inclusief de doorkijk 2020/2021 en het meerjarige OV-kostenniveau van Mobiliteitsprogramma 2019-2023 (programma 5, Bereikbaarheid, productgroep OV).

Concreet voorliggende vraag aan Statencommissie / Provinciale Staten
Kennis te nemen van deze brief.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

De voorzitter,

De secretaris,